ANUL VII. No. 2039. O SINGURĂ EDIȚIE LUNI, 21 NOEMBRE 1894.

NUMERUL 15 BANI

ABONAMENTELE
INCEP LA 1 ȘI 15 ALE FIE-CĂREÎ LUNÎ
ȘI SE PLATESC TOT-D'A-UNA INAINTE

IN *București* LA CASA ADMINISTRAȚIEÎ
DIN *Județe* ȘI *Streinătate* PRIN MANDATE POȘTALE
UN AN ÎN ȚARĂ 30 LEÎ; ÎN STREINĂTATE 50 LEÎ
ȘASE LUNÎ . . 15 » » » 25 »
TREÎ LUNÎ . . 8 » » » 13 »

Un numer în streinatate 20 bani

MANUSCRIPTELE NU SE INAPOIAZA

Adevĕrul
LITERAR

NUMERUL 15 BANI

ANUNCIURILE
DIN *București* ȘI *județe* SE PRIMESC *numaĭ la Administrație*
DIN *Streinătate*, DIRECT LA ADMINISTRAȚIE ȘI *la toate oficiele de publicitate*
ANUNCIURÎ LA PAG. IV . . . . . 0,30 b. linia
» » » III . . . . . 2,— leĭ »
» » » II . . . . . 3,— » »
INSERȚIELE ȘI RECLAMELE 3 LEÎ RÎNDUL.
La Paris, ZIARUL SE GĂSEȘTE DE VÎNZARE CU NUMERUL LA
kioșcul No. 192, Boulev. St.-Germain

UN NUMER VECHIU 50 BANI

ADMINISTRAȚIA
PASAGIUL BĂNCEI NAȚIONALE (CASELE KARAGEORGEVICI)

Director: ANTON BACALBAȘA

REDACȚIA
PASAGIUL BĂNCEI NAȚIONALE (CASELE KARAGEORGEVICI)

ȘCRISORÎ INTIME

O, frate proletar!

Va să zică, eștĭ supărat. Va să zică, tu crezĭ că eŭ sînt un gelos, un invidios și un trădător, de vreme ce, știindu-te bine că eștĭ proletar, țĭ-am refuzat versurile și țĭ-am răspuns la «poșta redacțieĭ»: slab.

Zi,

Tu te plîngĭ, copile, nencetat de mine,
Zicĭ că de tot versul eŭ te pizmuĭesc!

Să vedem. Ce argumente aĭ tu și ce argumente am eŭ.

Eŭ susțiŭ că tu habar n'aĭ ce 'nsemnează a scrie, că eștĭ certat cu gramatica, că te-am prins în flagrant delict de atentat la bunele rime, că *peșle* nu rimează cu *poveste*, că eștĭ un refractar la disciplina de fier a punctuațieĭ, — cum vezĭ, te acuz de lucrurĭ pentru care orĭ-ce profesor, orĭ-care ĭ-ar fi părerile luĭ politice, te-ar lăsà repetent.

Tu... tu nu încercĭ să contestezĭ faptele, fiind-că, orĭ-cîte versurĭ aĭ face, aĭ rămas aceea-ce aĭ fost întotdeauna: un băĭat de caracter. Dar, cu toate că'mĭ recunoștĭ dreptatea din punctul meŭ de vedere, declarĭ sus și tare că am un punct de vedere burghez, mă insulțĭ și mă denunțĭ ca trădător al sfinteĭ noastre cauze. Acuzarea țĭ-o sprijinĭ pe faptul că și tu și eŭ sîntem socialiștĭ și că, în această calitate care ne e comună, eŭ trebuĭe să'țĭ public versurile.

Aĭ tu oare dreptate? Dă'mĭ voĭe, o, frate proletar, să cred că nu.

Este foarte adevărat că sufer cînd văd un om lipsit de haĭne; dar nu simt nicĭ un fel de simpatie pentru versurile dezbrăcate de formă. Cînd m'am răzvrătit în potriva actualeĭ organizațiĭ sociale, eŭ n'am înțeles de loc că trebuĭe să începem războĭul în potriva rimelor și a gramaticeĭ. Disciplina militară n'o admit, dar mă supun regulilor fixate în prozodie și metrică. Înțeleg perfect independența de caracter; dar nu mĕ învoiesc de loc cu anarhia în logică.

Și totuși, ce vreĭ? Am pretenție că, lucrînd ast-fel, nu sînt un trădător al cauzeĭ. Karl Marx, pe care îl admirăm de o potrivă, —eŭ fiind-că l'am citit, tu fiind-că nu l'aĭ citit,— spunea odată vorba următoare despre unul care afirmà o sumedenie de neroziĭ dîndu-se drept marxist:

— Dacă D. cutare e marxist, eŭ nu sînt!

Așà cum mă vezĭ, trădător și îngîmfat, eŭ am păstrat cevà din modestia proletară, de jugul căreĭa tu aĭ știut să te emancipezĭ, și nu m'am gîndit nicĭodată să mă pun alăturĭ cu creĭatorul economieĭ sociale moderne. Mă sileștĭ însă,—fiind-că mă disperezĭ,—să'l imitez pe el și să'țĭ spun:

— De ce mă acuzĭ că pedeoparte am susținut arta tendențioasă, ĭar pe de alta nu'țĭ public versurile tale pline de tendințĭ? Dar..., dacă tu eștĭ pentru arta tendențioasă, eŭ nu sînt!

Căcĭ știĭ ce? Proudhon, strămoșul nostru în ale socializmuluĭ, împărțea arta în două categoriĭ: morală și imorală. Erà morală? Erà bună. Nu erà morală? Nu erà bună!

Noĭ ceștia de astăzĭ nu maĭ urmăm socializmul luĭ Proudhon, dar maĭ ales nu putem clasà arta ca dînsul. De-am fi însă simpliștĭ ca regretatul nostru precursor, încă nicĭ atuncĭ eŭ nu țĭ-așĭ publică versurile.

Crezĭ în adevăr că ele aŭ tendințĭ? Ce grozav te înșelĭ! Singura lor tendința este aceea de a te compromite.

Ce staŭ eŭ însă de'țĭ vorbesc? Maĭ lesne va intrà funia corăbiiĭ prin urechea aculuĭ, decît un adevăr crud în mintea unuĭ făcător de versurĭ!

De m'aĭ ascultà, te-aĭ convinge că împărțirea munceĭ. marele principiu al luĭ Adam Smith, trebuĭe grozav să fie cultivată de socialiștĭ. Dacă toțĭ om face versurĭ, —ceĭ ce pricepem ca și ceĭ ce nu pricem stupida asta de meserie,— cine o să se ocupe de celelalte nevoĭ ale proletariatuluĭ? Iată, de pildă tu, prietine. Ce folositor aĭ putea fi în alte ocupațiĭ; —cu toate astea țiĭ cu orĭ-ce preț să ițĭ acordăm funcția de poet.

Și știĭ care'ĭ rezultatul? Vaĭ, rezultatul e că nu aducĭ nicĭ un serviciŭ socializmuluĭ, așĭ zice chĭar că versurile tale proaste compromit socializmul și ea,— dacă stăruĭeștĭ în a mă acuzà, —sfîrșeștĭ prin a mă amărĭ pe mine și a mă face să mă întreb cu spaĭmă:

— O, curs fatal al Istorieĭ! să fie oare vina ta?

Și de ce să mă facĭ să blestem Istoria, care nu'ĭ vinovată, sărmănica, de istoriile tale?

. . . .

Și acum, încă un cuvînt.

Mă amenințĭ că sînteți cincĭ tovareșĭ, carĭ ațĭ luat hotărîrea fermă de a nu mă maĭ citi, dacă voiŭ continuà a ridiculiza prostia pretențioasă, orĭ sub ce nume s'ar ascunde.

Iubiților, Dumnezeŭ să vă lumineze și să vă aĭbă întru sfînta sa pază! Vă asigur că asta'ĭ singura ideĭe bună care v'a venit. Dațĭ sfoară în țară ca toțĭ cițĭ cugetă ca voĭ să nu mă maĭ citească de loc, —căcĭ singura dorință a unuĭ bĭet scriitor, care nu aspiră la bunurĭ pămînteștĭ, este aceea de a ști că are cititorĭ inteligențĭ.

In ziua cînd așĭ ști că, pentru a fi citit, mi se cere să renunț la independența mea și să bat în struna inepțieĭ, — în ziua aceea nu voiŭ maĭ scrie.

Primește, o, frate proletar, o strîngere de mînă prietenoasă,
—dar in proză.

Anton Bacalbașa

GALERIA LITERAPA

J. SAINT PIERRE

Ziarele politice aŭ anunțat zilele trecute apariția broșureĭ «Gherea ca critic», de «eruditul» după unele, ĭar după altele «cunoscutul scriitor» J. Saint-Pierre. Meseria mea fiind aci a vorbi publiculuĭ despre toțĭ cunoscuțiĭ noștri scriitorĭ, cam rușinat de neștiința în care mă aflam pînă acum despre acest erudit, m'am grăbit să alerg după informațiĭ pentru a împlini cît maĭ curînd acest gol în cunoștințele mele literare.

Am aflat astfel că D J. Saint Pierre n'are aface nimic cu Sfîntu Petru, cum a insinuat colaboratorul nostru *Jus*, în numărul trecut al *Adevĕruluĭ literar*; în schimb el are aface întru cît-va cu Sfîntul *Paul*.

D. J. Saint-Pierre *alias* Paul este, după informațiile mele. în adevăr un erudit; probă că poartă și titlul de *doctor* în filosofie, care ĭ-a fost conferit de către academicianul nostru Al. Roman, profesor de limba romînească la Budapesta, pentru un studiŭ scris în ungurește asupra literaturiĭ romîneștĭ. Actualmente el îșĭ exploatează această erudiție ca profesor de nemțește la liceul din Iașĭ.

Dar

Paulo majora canamus (Virgil, Egl. IV, V. 1). [1])

căcĭ eruditul nostru J. Saint-Pierre-Paul e tare și în latinește, — probă numeroasele citațiĭ pe carĭ le face în broșura sa, — și decĭ se cade ca despre un asemenea erudit să vorbim și noĭ cu erudițiune.

Vom zice dar despre singura probă de erudiție pe care o avem noĭ pînă acum de la D. J. Saint-Pierre-Paul, despre broșura în care vrea să învețe pe Gherea cum se face critica, *Piscem natare doces*) și cum încă? Intr'o *Rudis indigestaque moles* (Ovidiŭ)[2]) în care gasim *Verba et voces pretereaque nihil (Idem, ibidem)* [3]) căcĭ dacă acuză pe alțiĭ de superficialitate și confuzie, *Quis tulerit Gracchos de seditione querentes?*) și dacă asemenea lucrurĭ sînt proaste, *Patere quem ipse fecisti legem* [6]).

Cerem scuze cititorilor că ne servim de astfel de mijloace pentru a le da o icoană cît maĭ fidelă a personalitățiĭ literare a D-luĭ J. Saint-Pierre-Paul, dar: *Scopul scuză mijloacele* (Nemuritorul *Gambetta*, în comedia luĭ Caragiale *O scrisoare pierdută)*.

ZIG.

CITAȚIILE DIN TEXT
în traducere liberă

1) Să spunem lucrurĭ maĭ erudite despre Paul.
2) Vinzĭ grădinaruluĭ castravețĭ.
3) Proză indigestă, deși moale.
4) Haĭ să vorbim nimica.
5) Vezĭ paiul din ochiul altuia...
6) O pățeștĭ cînd te-amesteci în ce nu înțelegĭ.

Z.

ILUZIA DIN URMĂ

Povestea spune că un tînăr
Pe-un drum grăbit mergea.
— «Heĭ, încotro?» 'l-'ntreabă vîntul.
— «Alerg spre draga mea!

«De cînd nu m'a văzut sînt veacurĭ!...
«Ea poate plînge-acum; —
«O! vîntule. așĭ vrea, în fugă,
«Să te întrec la drum!»

— «Ascultă, tinere, o clipă:
«Să'mĭ spuĭ, dacă se poate,
«De mĭ'aĭ păstrezĭ cum-va iluziĭ,
«Saŭ le-aĭ pĭerdut pe toate?»

— «Iluziĭ?... Sfintele nimicurĭ,
«S'aŭ dus, s'aŭ risipit;
«Doar una, prețuind cît toate,
«Maĭ am: că sînt ĭubit!»

— «Atuncĭ, din drumul tăŭ te 'ntoarce,
«Și graba ta o curmă,—
«Dacă voeștĭ să'țĭ maĭ rămînă
«Iluzia din urmă!»

Traian Demetrescu.

RUINELE UNUĬ CRITIC

In numărul din urmă al *Convorbirilor literare* D. Titu Maiorescu publică un articol sub semnătura Petru P. Negulescu, unul din pseudonumele sub care a luat obiceiul a se ascunde de cît-va timp.

Titlul articoluluĭ ĭeste *Socializmul și Arta*. Iel se ocupă însă pînă acum maĭ mult de noua și palpitanta chestie a fonduluĭ și a formeĭ în artă în genere și în literatură în special. Și, pe cît se pare, voĭește a pleda pentru preponderanța importanțeĭ formeĭ asupra fonduluĭ în operele de artă.

Probabil că D. Maiorescu nu va fi avînd pretenția că și acest articol al D-sale ar fi o operă de artă, — cu toate că se poate observa și într'însul preponderanța covîrșitoare a formeĭ asupra fonduluĭ. Dar tocmaĭ forma aceasta ĭe atît de...neobicĭnuită pînă acum în scrierile D-luĭ Maiorescu, în cît ni se impune nouă, cronicarĭ conștiincioșĭ aĭ evenimentelor literare romîne, de a o semnala cu o oră maĭ 'nainte atențieĭ publice.

Vom vorbi decĭ aicĭ numaĭ despre *forma* nouluĭ articol al D-luĭ Maiorescu; pe urmă,—dacă va maĭ rămînea ceva,— vom vorbi poate și despre fond.

Și constatarea pe care trebuie să o facem numaĭdecît examinînd această formă, este că —D. Maiorescu pare a fi uitat cu desăvîrșire unele precepte elementare din logica luĭ Stuart Mill, pe care maĭ acum cîțĭ-va anĭ șĭ-o însușise atît de mult, în cît ajunsese a o considera ca opera sa personală.

Să trecem imediat la dovezĭ:

Gherea spusese în articolul săŭ *Idealurile sociale și arta* «că frumosul uneĭ opere de artă consistă tocmaĭ în *armonia* fonduluĭ și formeĭ, că forma și fondul *deopotrivă* ajută și constitue chiar însemnatatea și frumosul uneĭ opere.»— Acelaș Gherea a maĭ spus: «din doĭ artiștĭ *cu aceĭași putere*, îmĭ permit a crede că ĭe *preferabil* acela care are *idealurile sociale maĭ înalte* și cred că acesta din urmă va fi și *un poet maĭ mare* și opera luĭ va fi *maĭ frumoasă, maĭ durabilă*.»

Ce urmează de aci, după logica pe care d. Maiorescu a uitat-o? Transcriŭ aci propria D-sale concluziune:

Rezultă clar, — e evident, că pentru D. Gherea fondul *primează* forma.

Adică cum, D-le profesor? Gherea zice: forma și fondul constituie *deopotrivă* frumosul uneĭ opere; între două opere însă, *egale ca formă*, ĭe preferabilă cea superioară ca fond. Rezultă de aci, nu clar, dar orĭ cît de turbure, ceea ce zicĭ d-ta? Nicĭ de cum. Rezultă numaĭ atît, că un fond superior primează un fond inferior. Dacă nu mă crezĭ, întreabă și pe Dragomirescu, care poate îșĭ maĭ aduce aminte de lecțiunile D-tale de logică.

Altă dovadă:

Gherea zice: «Talentul luĭ Verestciaghin nu se poate pune alăturĭ cu geniul titanic al luĭ Rubens. Cu toate acestea, *fiind maĭ prejos ca talent artistic*, operile luĭ Veresciaghin sînt superioare *în putere moralizătoare și educătoare*».

Ce scoate D. Maiorescu de-aci? Citițĭ și vă minunațĭ:

Din punctul de vedere al *fonduluĭ* e dar superior Veresciaghin, deși inferior ca *formă*, luĭ Rubens. *Ce însemnează însă aceasta, dacă nu că fondul e superior formeĭ, că fondul primează forma?*

O, Stuart Mill! unde eștĭ să vezĭ acest silogism și să'l admirĭ. Și să maĭ admirĭ pe urmă succesiunea de silogisme prin care, pornind de la cel de maĭ sus, al tăŭ *alter ego* romîn ajunge pînă acolo, în cît scoate din cuvintele luĭ Gherea concluzia finală că:

După D-sa opere de artă nu sînt decît acelea care aŭ un fond social, forma fiind cu totul indiferentă!!»

Dar este ceva și maĭ grav în *forma* articoluluĭ D-luĭ Maiorescu. Iată:

Gherea zice:

Satira, *în orĭ-ce formă artistică* s'ar arăta, îșĭ lărgește lucrarea cuprinzînd vĭața politică și socială, și atuncĭ idealele autoruluĭ vor juca un rol însemnat în satiră, și dacă vor fi puțin înalte, lucrarea va pierde foarte mult din puterea sa moralizătoare.

Cuvintele: *în orĭ-ce formă* **artistică** aŭ fost subliniate de D. Gherea, și D. Maiorescu-Negulescu *relevă chĭar el într'o notă acest lucru*. Cu toate acestea, ĭată ce scoate D-sa, și aci din ceea ce a spus Gherea:

In ce anume formă se prezintă Satira, *e decĭ indiferent*... Va fi decĭ de ajuns, pentru o lucrare **cu totul lipsită de valoare artistică**, să coprindă un fond de ideĭ sociale, pentru a fi declarată o satiră admirabilă...

Văd, iubite cititor, cum par'că nu'țĭ vine să crezĭ că s'a putut tipări un așa model de argumentare, nu într'o revistă cu pretențiĭ, dar nicĭ măcar în *Icoana vremiĭ*. Cu toate acestea, cruda realitate și *Convorbirile literare* anul XXVIII, N-rul 7, pag. 552 la stîrșit și 553 la început, sînt de față să mărturisească tristul adevăr...

Domnule Maiorescu, Domnule Maiorescu, — ce-aĭ făcut pe Stuart Mill?!...

Cr.

PALTOANE VECHĬ

Nu'mĭ place ĭarna. Știŭ că sezonul acesta convine bogaților, carĭ așteaptă cu nerăbdare seratele, balurile, patinagiul; observ că cĭorile, niște pasărĭ totdeauna cernite, aŭ aĭerul de-a petrece, sub cerul vecĭnic posomorit; dar în'orcînd altă pagină a vieții, aflu că săraciĭ nu se bucură de loc, ĭar brabețiĭ, neprimind nicĭ o circulară de la Doctorul Felix ca să nu stea în frig, sînt amenințațĭ să moară înghĭețațĭ pe crengile arborilor desfrunzițĭ.

Recunosc și eŭ că viforul e un solist plăcut, că vagnerianele luĭ sinfoniĭ, în timpul nopțiĭ, sînt pline de taĭne și de o melodie sumbră, cu condiția să'l ascult dintr-o cameră bine încălzită, în fața unuĭ pahar cu ceaĭŭ aromatic și cald...

Dar culmea antipatieĭ mele în potriva ĭerneĭ, o hotărăște paltonul meŭ vechiŭ. In vĭața mea, cumpărarea unuĭ palton noŭ este un eveniment, de aceea maĭ în toate ĭernile sînt nevoit să îmbrac paltonul din anul trecut.

Firește, pentru *bohèmiĭ* de felul meŭ, lucrul pare indiferent a purta o haĭnă vechĭe saŭ nouă; dar observațĭ de aproape: pe cînd o pălărie vechĭe, o cizmă vechĭe, o redingotă vechĭe, trec nezărite, saŭ sînt foarte puțin luate în seamă; un palton vechiŭ se pune în evidență, fără să vrea, ca stîngăcia unuĭ om timid. Haĭna asta par'că se vîră în ochiĭ tuturora, și'ĭ e peste putință să s'ascundă. Cel care o poartă, duce pe umerĭ o adevărată *cruce a Calvaruluĭ*, o mare tragedie!

Am notat ĭarășĭ o cĭudată stare psihologică pe care o determină un palton vechiŭ. Omul pare trist și foarte umilit; n'a făptuit nicĭ o necinste, nicĭ o crimă; e poate ĭubit și stimat de concetățeniĭ luĭ, femeile îĭ zîmbesc,—cu toate astea, paltonul vechiŭ îl amărește, îl face să fugă de lume. Observațĭ pe mizantropĭ: toțĭ poartă paltoane vechĭ.

Cînd umblă pe stradă, după afacerĭ saŭ ca să se plimbe, i se pare că toată lumea se uĭtă la paltonul săŭ, îl observă, îl critică, îl descoase, — pe bĭetul palton, care e aproape descusut!

Dacă este invitat într'o familie, se duce după multe ezitărĭ, nu se lasă a fi desbrăcat de servitorul care stă în anti-cameră, îșĭ atîrnă paltonul în cuĭer, cu un fel de rușine, și intră în salon în redingota cea... nouă! Aproape fie-care om are o redingotă pentru zile marĭ.

Cînd pleacă, Domnul saŭ Doamna, care îl însoțește pînă la scară, nu'șĭ pot stăpîni un zîmbet ironic

Să nu'mĭ spunețĭ că exagerez dacă voiŭ afirma că cea maĭ mare parte dintre oamenĭ, te judecă și te clasează după paltonul care îl porțĭ. Poțĭ să fiĭ un om cinstit, un ziarist celebru, un poet de talent, dacă umblĭ într'un palton vechiŭ, eștĭ maĭ puțin de cît eștĭ, saŭ nu eștĭ nimic.

Un bogat, rîzînd prostește, îmĭ spunea într'o zi, vorbind despre Eminescu:

— L-am văzut o singură dată: purta un palton lung și vechiŭ, — săracu!

Iar într'o seară. schimbînd o sumă de ideĭ și cuvinte cu un bătrîn simpatic și înțelept, îmĭ repeta adese-orĭ fraza asta, bună de ținut minte:

— E, tinere, în societatea asta ajungĭ maĭ lesne c'un palton noŭ și o părechie de mănușĭ *chic!*

* * *

Dar ajungă cine-o poftì și cine se'mbată de visurile zadarnice ale glorieĭ!... Ce'mĭ pasă mie!... Vorba e că un palton vechiŭ nu ține de cald. Iată de ce'mĭ pĭerd vremea să înșir aceste vorbe triste.

Ah! frațiĭ meĭ de gîndurĭ și de sărăcie, spunețĭ'mĭ dacă sub condeĭul meŭ nu vorbește inima voastră!.. Spunețĭ'mĭ dacă nu lîncezițĭ, ca și mine, în dureroasa nostalgie a țărilor cu soare etern, care te scapă de paltoane vechĭ și de tuse, — o muzică cu sonorităță de mormînt!... Spunețĭ'mĭ încă, dacă aŭ drept să poarte paltoane îmblănite, călduroase și moĭ, bogătașiĭ carĭ nu cugetă, nu simt, nu muncesc; burtăverzimea asta rea, vanitoasă și ignorantă!...

Sînt oamenĭ vinovațĭ că fură, că mint, că omoară; eĭ bine, pentru ce n'ar fi vinovațiĭ și imbeciliĭ aceștĭa că poartă paltoane nouă?

Cu toate astea, așĭ dori ca rîndurile mele să nu vă facă o educațiune anarhică, să nu vă revolte. Intîlnind pe stradă pe ceĭ *împaltonațĭ* ațĭ fi în stare să le cerețĭ socoteală asupra culpabilitățiĭ de-a purta paltoane nouă, dar de aci s'ar naște un scandal, și gardistul, uĭtîndu-se la paltoanele voastre vechĭ, s'ar grăbi să vă invite.... știțĭ unde.

Umilițĭ și resignațĭ, să îmbrăcăm tot paltonul cel vechiŭ. Inchiotorîndu'l bine, cu mîĭnele în buzunare, sub culoarea luĭ ștearsă și nedefinită, vom avea aĭerul unor filosofĭ severĭ și originalĭ...

Căcĭ să dăm Cesaruluĭ ce e al Cesaruluĭ: paltonul vechiŭ a fost totdeauna haĭna filosofilor!

Tradem.

MÎNCĂRIMEA S-TULUĬ PETRU

Un ziar de curînd apărut la Iașĭ, se plînge de violența de limbagiŭ din articolul *Sfîntul Petru critic* pe care *Adevĕrul Literar* l-a publicat în numărul trecut sub iscalitura *Jus*. Violența de limbagiŭ ar consta în faptul că luĭ Jus. i s'a părut broșura D-luĭ J. Saint-Pierre opera unuĭ fel de ramolit.

Nu știŭ dacă, în urma dojeneĭ ziaruluĭ ĭeșan, *Jus*. îșĭ va amenda saŭ nu aceastá expresie. Așĭ dori însă foarte mult să știŭ cum ar califica dojenitorul ĭeșan creerul din care a putut ĭeși următoarea frumusețe de comparațiĭ:

Un cerșitor și un mare gînditor se scarpină în cap amîndoĭ. Neapărat că pe amîndoĭ îĭ mănîncă, dar pe cerșitor îl mănîncă insecte parazitare, pe cînd pe gînditor îl mănîncă niște gîndirĭ adîncĭ. După părerea însă a acestor scriitorĭ urmează într'un mod vădit, că o gîndire nu-ĭ de cît *un păduche intern*.

O gîndire care e un fel de păduche, — nu-ĭ așà că ĭ frumos găsit și din cale afară spiritual?

Dar D. J. Saint-Pierre care de sigur nu-ĭ un cerșitor și, maĭ sigur încă, nu-ĭ nicĭ un mare gînditor, de ce fel de mîncărime va fi pătimind?

Las sa răspundă la această întrebare apărătorul săŭ din Iașĭ, — afară numaĭ dacă acest apărător nu va fi D-sa însușĭ.

Wus.

E SOLIDAR SEXUL!

Eram patru inşi şi vorbeam pe socoteala femeilor. Cel maĭ în vîrstă dintre noĭ, un om de inimă şi foarte cuminte, ne povestĭ cele ce urmează:

Nu ştiŭ dacă Dumneavoastră v'ar plăcea să fiţĭ însuraţĭ, — presupunînd că n'aţĭ păţit-o încă. In ce mă priveşte, declar că sarmalele conjugale n'aŭ avut niciodată farmec asupra mea, şi de aceea nu m'am dus să «cer mîna fiiceĭ Dumneavoastră».

In materie de dragoste, am soluţiile mele. Cea maĭ principală dintre aceste soluţiĭ e următoarea: Ia-o domol, fă-te foarte serios, dar nu fiĭ niciodată serios.

Drept aceea, am procedat multă vreme într'un chip destul de practic. Se înţelege, moral nu prea erà chipul meŭ de a trată asemenea chestiune importantă, «care agită spiritele moderne»; dar, maĭ la urmă, moral afară din cale n'am prea fost eŭ nicĭ cînd.

Iată în ce constă practicismul meŭ privitor la daraverile de sex:

Ca să scap de nişte suspine care îmĭ ar fi putut alteră genul meŭ literar şi pricinuĭ lirism, — ferească Dumnezeŭ, poate chiar o moarte prematură; în acelaşĭ timp, ca să nu fiŭ expus să rîvnesc la femeĭa aproapeluĭ saŭ departeluĭ, — fapt care maĭ totdeauna sfîrşeşte la secţie; ca să evit în fine cursele pe Calea Victorieĭ la ora cînd ĭes stelele şi madmoazelele, — luasem o rezoluţie sistematică şi cam burgheză totdeodată. Vorbisem cu Miţa cam ast-fel:

— Ia ascultă, draga mea. Odată pe săptămînă, Sîmbăta, fă'mĭ plăcerea şi înfiinţează-te la domiciliul meŭ. Vino seara pe la şapte; prînzim împreună, maĭ vorbim, maĭ stăm....

In sfîrşit, ce să vă maĭ spun? Miţa erà fată cuminte şi chiar din săptămîna aceea a 'nceput să'mĭ poarte Sîmbetele foarte regulat.

O să 'ntrebaţĭ:

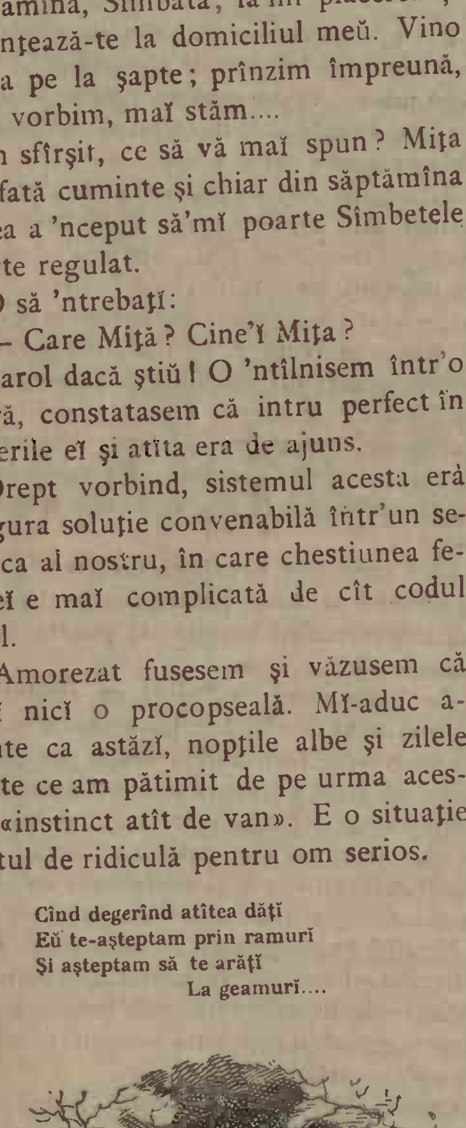
— Care Miţă? Cine'ĭ Miţa?

Parol dacă ştiŭ! O 'ntîlnisem într'o seară, constatasem că intru perfect în vederile eĭ şi atîta era de ajuns.

Drept vorbind, sistemul acesta erà singura soluţie convenabilă într'un secol ca al nostru, în care chestiunea femeeĭ e maĭ complicată de cît codul civil.

Amorezat fusesem şi văzusem că nu'ĭ nicĭ o procopseală. Mĭ-aduc aminte ca astăzĭ, nopţile albe şi zilele fripte ce am pătimit de pe urma acestuĭ «instinct atît de van». E o situaţie destul de ridiculă pentru om serios.

> Cînd degerînd atîtea dăţĭ
> Eŭ te-aşteptam prin ramurĭ
> Şi aşteptam să te arăţĭ
> La geamurĭ....

Inchipuiţĭ-vă, zăŭ aşa, un om în toată firea, care nu găseşte altă ocupaţie maĭ onestă decît aceea de a face pe cioara degerînd printre ramurĭ....

Nu-nu-nu! Sînt sătul de asemenea poezie. Miţa avea avantajul că mă făcea s'o aştept la mine acasă, cu focşor la sobă, cu bucate pe masă, şi nu'mĭ cerea să'ĭ fac versurĭ.

Şi, să mă credeţĭ, îmĭ pare răŭ că am pierdut-o. Cu tot cinismul sufletuluĭ meŭ, cu toată bruma de care e acoperită inima'mĭ, sînt clipe 'n care cuget la ea cu o adîncă părere de răŭ. Maĭ cu seamă Sîmbăta seara, cînd umbrele prind să-mĭ înece fereastra, în melancolia tăcută a camerii mele de flăcăŭ, silueta Miţeĭ apare îndoliată.

Heĭ! E tristă, Domnule, asemenea soartă; — şi m'ar fi ucis de mult restrişteа şi regretele, dacă n'aşĭ fi luat la vreme precauţia de a 'nlocuĭ umbra tainică a Miţeĭ cu prezenţa hebdomadară a Lizeĭ...

* *

Ce s'a făcut Miţa? E foarte natural ca să vă intereseze sfîrşitul eroineĭ.

Erà o fată bună. Intre alte calităţĭ pe care e de prisos să le scot din cenuşa vremiĭ, ea avea şi pe aceea că nu

jucà de loc pe sentimentala. O fi avut alte viţiĭ, nu ştiŭ, dar pe acesta nu. Din potrivă, cum nu puteam discută cu dînsa problemele morale şi sociale la ordinea zileĭ, găsiserăm noĭ alte subiecte de vorbă. Ne povesteam unul altuĭa toate isprăvile trecute. Catastiful isprăvilor mele e foarte puţin voluminos şi i l-am stîrşit repede.

In schimb, ea avea grozav de multe. In fie-care Sîmbătă găsea să'mĭ spuĭe:

— Ştiĭ? Erĭ am fost la Mişu....

Şi se pornea să mi'l descrie: cît e de prost, cît e de naiv, cum e vecĭnic cu călcĭiele aprinse.

Cînd nu-mĭ vorbea de Mişu, îmĭ vorbea de Mitică, de Jorj.... mă rog, calendarul e mare şi pămîntul se 'nvîrteşte...

Eŭ o ascultam, rîdeam pe socoteala acestor note săptămînale şi aveam ast-fel ocazia să cunosc «Istoria critică a Bucureştilor din punct de vedere lubric, în zilele noastre».

Intr'o seară, Miţa mă 'ntrebă:

— Ia spune'mĭ. Anul trecut aĭ fost la băĭ la Slănic, nu'ĭ aşa?

— Ba da, am fost.

— Apoĭ vezĭ? Nu mĭ-aĭ spus ce isprăvĭ aĭ făcut pe acolo.

E drept că nu'ĭ spusesem. Şi faptul e că n'ageam ce să-ĭ spun, fiind-că nu mi se'ntîmplase nimic. Apucat de scurt, mĭ-a venit însă 'n minte să'ĭ povestesc o istorie teribilă, — ca să mă laud.

— A, acolo a fost lată. E o dramă întreagă..

— Cu ce fată? O cunosc eŭ?

— Nu, dragă, n'aĭ de unde s'o cunoştĭ... Erà fată de familie...

— Şi?

— Şi... ce să fie? Mă ĭubea mult.... Erà frumoasă... Par'c'o văd...

— Dar... aĭ reuşit?

— Eĭ, bravo! Nu'ţĭ spun că mă ĭubea mult? Cu toată paza părinţilor, — par'că tu nu ştiĭ? Cînd vrea o femeie...

Miţa tăcuse şi tăcusem şi eŭ. Apoĭ tot ea începù:

— Va să zică, o să te vedem la nuntă...

— Nuntă? Cu cine?

— Cu cine! cu fata...

— Ce fată?

— Asta e! Ce fată! cu fata de la Slănic...

Atuncĭ eŭ vruseĭ să fac pe grozavul şi începuĭ să rîd...

— Bravo ţie Miţo! Să mă vezĭ la nuntă, haĭ? Dar am lăsat-o după două lunĭ...

Miţa se ridică de pe scaun:

— Aĭ lăsat-o? O fată...!

Deveni tristă, luă de pe masă o gazetă şi rămase cu ochiĭ pe ea...

. . . .

Din Sîmbăta ceea, n'a maĭ dat pe la mine...

Era fată bună, şi nu erà sentimentală... Nu?

Bran.

L. FIGUIER

Săptămîna trecută a murit *Louis Figuier*, al căruĭ nume este bine cunoscut tuturor celor care s'aŭ ocupat cît de puţin, cu studiile ştiinţifice.

Savant mare, care se uĭmească lumea prin descoperirile sale, n'a fost Louis Figuier, dar a fost unul din iniţiatoriĭ opereĭ de vulgarizare a ştiinţeĭ, care s'a început la sfîrşitul acestuĭ veac.

Pe cînd înainte, savanţiĭ se credeau obligaţĭ să scrie într'o limbă neînţeleasă şi barbară, pe care numaĭ iniţiaţiĭ o puteaŭ descîlci; astăzĭ savnaţiĭ şi maĭ ales aceĭ francezĭ, caută din potrivă să scrie cît se poate de clar şi de desluşit.

Fără îndoială că lucrul acesta e datorit în mare parte şi luĭ Figuier. Pe de o parte într'o sumă de foiletoane ştiinţifice presărate prin ziarele zilnice, el a adus la cunoştinţa mareluĭ public, zilnicele născocirĭ ale ştiinţeĭ. Pe de altă parte într'o sumă de lucrărĭ, a vulgarizat marile cucerirĭ ale ştiinţeĭ şi teoriile explicative ale lumeĭ.

Fizica, chimia, cosmografia, ştiinţele naturale toate pe rînd, aŭ fost aduse la cunoştinţa oamenilor fără înaltă cultură universitară, graţie prezintăriĭ celor maĭ aride chestiunĭ ştiinţifice, într'un stil clar şi atrăgător, fără multe detaliĭ tehnice.

Cărţĭ ca *Misterile ştiinţeĭ, Istoria miraculosuluĭ în timpurile moderne, seria de Tablourĭ ale natureĭ, Viaţa savanţilor iluştri, Cunoaşte-te pe tine însuţĭ*, etc. pe lîngă că aŭ desvoltat în public gustul de a citi lucrurĭ ştiinţifice, aŭ contribuit la risipirea a o sumă de erezurĭ, de credinţĭ eronate asupra lumeĭ.

Figuier a maĭ complectat opera aceasta de vulgarizare, respîndită într'o sumă de volume, prin începerea uneĭ publicaţiunĭ anuale, în care se consemnau toate descoperirile făcute în cursul anuluĭ. Din această publicaţie începută la 1856, aŭ apărut 37 de volume, sub titlul de *Anul ştiinţific şi literar*.

In ea se pot urmări treptat toate progresele realizate de spiritul modern ştiinţific.

Figuier văzînd că povestirile ştiinţifice fură aşa de bine primite în public, a încercat să le transpoarte şi în teatru. Ast-fel a scris o serie de drame şi de comediĭ ca *Cele şase părţĭ ale lumeĭ, Gutemberg, Astrologia şi Astronomia*, etc. Toate s'aŭ reprezentat la Paris, dar fără de succes.

Savanţiĭ profunzĭ şi exclusiviştĭ pot să despreţuiască opera luĭ Figuier, noĭ însă nu putem decît să ne închinăm cu respect înaintea eĭ şi a memorieĭ luĭ.

Inrîurirea unuĭ asemenea bărbat asupra timpuluĭ săŭ, a fost de sigur maĭ mare decît a multor iluştri savanţĭ. Aceasta îl va rezbuna de sarcazmele şi zeflemelele savanţilor oficialĭ, care multă vreme aŭ impus publiculuĭ prin pedantismul lor obscen.

C.

DILEMA MACABRA

Eram depozitarul uneĭ sume fabuloase. Luasem leafa. Adîncit în gîndurĭ străbăteam o uliţă lăturalnică. Luna (căcĭ trebue să fie vorba de ea într'o nuvelă serioasă) nu catadixea să lumineze paşi-mĭ solitarĭ. Nicĭ fluerat de gardiştĭ, nicĭ lătrat de cîine, nemic, — concertul acestor dobitoace făcea *rêlâche* 'n noaptea aceia.

Beznă şi tăcere.

* *

Cîte proiecte nu-mĭ făceam eŭ strîngînd cu dragoste 'n mînă portmoneul înţesat cu piese de diverse mărimĭ şi metale!

Primo: proprietăreasa achitată pe cele 3 lunĭ din urmă pe care dintr'o criminală neglijenţă uĭtasem să-ĭ plătesc.

Ce surpriză neaşteptată! Par'c'o vedeam holbîndu-şĭ ochiĭ marĭ la mine şi cercetîndu-mĭ bănuitoare hainele ca să descopere vre-o pată de sînge pe ele, care s'o pună pe urma acesteĭ stupefiante generozităţĭ.

Ba nu, căcoana gazdă o să aibă bunătatea să mă maĭ aştepte, — trebuĭ să plătesc maĭ întîiŭ afurisituluĭ cela de... Un zgomot de paşĭ întrerupe brusc monologul meŭ de nabab. Cine-ĭ? Din întunerec se desluşeşte o siluetă informă. Ameninţătoare se 'ndreaptă spre mine... sînt pĭerdut! Inima-mĭ bate cu putere, *bate* maĭ abitie ca un don căpitan în zi de «inspecţia generalulnĭ».

Şi matahala înnaintează; în mîna-ĭ ridicată străluceşte un obĭect alb... de sigur, lama ucigaşă a unuĭ pumnal!

— *Punga saŭ Viaţa*, răcni matahala, bolovănindu-şĭ sinistru ochiĭ la mine.

Sînt pus într'o dilemă.

Din două una: baniĭ orĭ moartea! Baniĭ, rodul a 31 de zile de îndobitocitoare şi negrăit de anoste lucrărĭ de cancelarie... Nu, nu-ĭ voiŭ da aceştĭ banĭ cîştigaţĭ cu sudoarea condeiuluĭ meŭ.

Der moartea? Moartea... prohodul inspid al popilor răguşiţĭ, bocetele ipocrite ale rudelor, discursurile prietenilor... brrr discursurile! Dar la urma urmeĭ toate torturile aŭ un capăt şi decĭ discursurile prietenilor va trebui să aibă peroraţiĭ. O să se sfîrşească şi-apoĭ... nirvana, somnnl liniştit din sicriŭ, neturburat de vizitele creditorilor şi-ale prietenitor, carĭ vin să-ţĭ citească «ceva». N'a zis Matilda Poni unde-va?

> O, nu mĕ tem de mórte
> Uşor este să morĭ,
> Cînd ştiĭ că scapĭ de chinurĭ,
> Că scapĭ de creditorĭ!

Degetele mi se crispează adînc, nervos, în pielea portmoneuluĭ.

Prefer moartea.

— Punga saŭ Viaţa! Haide, hotărăştă-te, — repetă ucigaşul şi-mĭ puse 'nnaintea ochilor obiectul alb pe care-l luam drept un pumnal. Am scos un ţipăt sfăşietor de groază şi svîrlindu-ĭ portmoneul, am dispărut în tenebrele nopţeĭ.

...Şceleratul voia să-mĭ cetească «*Viaţa*»!

Ploeştĭ. Noembrie. **NAMUNA.**

MEDIC DE REGIMENT

— FRAGMENT —

. . . .

Cu coatele pe masă, descheĭat la tunică, medicul regimentuluĭ stătea în «cancelaria Infirmerieĭ». O odaie mică, fără lumină, în care nu erà decît un scaun, o masă şi vre-o două dulăpioare, prin geamurile cărora se arătaŭ sticluţe şi borcane.

Isprăvise de curînd Facultatea şi îşĭ făcea stagiul la Regiment. El făcea parte dintr'o generaţie de entuziaştĭ, pentru carĭ Medicina nu erà o meserie şi nicĭ o ştiinţă seacă; o privea ca pe un mijloc superior de a face bine. Alăturĭ cu formulele banale, alăturĭ cu terapia rece, el vedea în Medicină cel maĭ înalt umanitarism. Student, nu se mărginise să 'nveţe pe de rost o sumedenie de formule, nicĭ să urmeze clinica aşà cum un meseriaş ar urmà o lecţie de strungărie; adîncise ştiinţa medicală, citise tot ce se atingea de vĭaţa omenească, îşĭ umpluse sufletul de toate durerile şi de toate patimile cîte clocotesc în oamenĭ. Cele maĭ adesea-orĭ, cînd tăià un cadavru pe masa dela autopsie, lucrà ca o maşină, numaĭ cu mîna, pe cînd gîndurile luĭ cercau să disece sufletul care îngheţase odată cu sîngele. Un craniŭ, ce poate să spuĭe un craniŭ? Ce poate să spuĭe o cutie de oase, care nu maĭ e bună la nimic? Sălbaticiĭ făceaŭ din craniĭ

cupe, — noĭ nu maĭ facem nicĭ atîta. Şi, totuşi, pe tidva luĭ Jorik, Hamlet dedea drumul celor maĭ triste cugetărĭ.... Fără îndoială, există în medicină o parte superioară, o parte maĭ înaltă, care nu se 'nvaţă la clinicĭ, prin spitale, dar care se simte numaĭ de naturile alese, aşà de rare!

Cînd a venit vremea să'şĭ facă stagiul de medic militar, a fost bucuros. Pentru întîĭa oară avea prilej să'şĭ puĭe'n practică visul luĭ de a face binele. Ca student putea să ajute pe bolnavĭ; dar niciodată nu erà iniţiativa luĭ aceea care dictà. El erà un simplu mecanic, care pune 'n lucrare poruncĭ streine, gîndurile altuia, bune saŭ rele. Acuma însă, el putea să la toate măsurile pe care le-ar crede de nevoĭe. Auzise de vĭaţa militară, cu greutăţile şi cu grozăviile eĭ; dar niciodată natura luĭ blîndă, visătoare şi tristă, nu putuse concepe oroarea şi neomenia. I se părea că întotdeauna omeniĭ exagerează relele pe care le văd, saŭ le aud, saŭ le simt. Şi apoĭ, nu văzuse el chiar în spitalele civile, destule brutalităţĭ? Nu văzuse îngrijitorĭ bruscînd bolnavii, economĭ furînd din pîĭne şi îndoind laptele cu apă, internĭ scoţînd bandajele cu o repezeală nepăsătoare de ţipetele nenorociţilor, medicĭ chiar tratînd pe cel bolnav ca pe o sarcină desgustătoare? Nu văzuse pe profesioniştĭ întunecînd spiritul larg, blajin şi omenesc al umanitaruluĭ? Aşà e viaţa, aşà sîntem noĭ toţĭ, uniĭ maĭ mult, alţiĭ maĭ puţin.

Şi a venit la Regiment călăuzit de o iluzir măreaţă, aceea de nu numaĭ a vindecà o stare de boală, dar a prevenì răul, a face din oameniĭ ceĭa horopsiţĭ nişte fiinţe mîngîĭate de o mînă prietenoasă.

Din primele zile, măsurĭ radicale. A găsit o cazarmă murdară, o bucătărie maĭ îngrozitoare de cit o ladă de gunoiŭ, o mîncare vămuită de artelnis, bolnavĭ de ochĭ neîngrijiţĭ, ofticoşĭ alergînd toată ziua prin ger, oamenĭ îmbrăcaţĭ în zdrenţe pe cînd haĭnele bune se economiseaŭ prin magaziĭ; a aflat de căprarĭ carĭ bat pe soldaţĭ, de sergenţĭ carĭ bat pe soldaţĭ şi pe căprarĭ, de ofiţerĭ carĭ bat pe sergenţĭ, căprarĭ şi soldaţĭ; a auzit de toată robia militară, cu întregul eĭ alaĭŭ de neomeniĭ, de făr' de legĭ, de crime. Şi s'a hotărît să curme răul.

Insă raportul luĭ către colonel a stîrnit maĭ întîĭŭ un hohot de rîs, apoĭ o 'ncruntare de sprincene şi'n cele din urmă colonelul ĭ-a făcut observaţiĭ aspre şi ĭ-a pus în vedere că «înainte de a fi doctor, să nu uĭte că e militar».

Unde sînt visurile de student entuziast? Incepea acuma să 'nţeleagă de ce maĭ toţĭ colegiĭ luĭ eraŭ nişte blazaţĭ, scepticĭ fără vreme, de ce toţĭ mediciĭ tinerĭ pe carĭ îĭ cunoştea nu făceaŭ nimic pentru soldaţiĭ bolnavĭ şi chinuiţĭ.

Ordonanţele luĭ? Dar cine punea temeĭŭ pe ele? In ziua cînd el acordà cincĭ scutirĭ de serviciŭ, află că «scutiţiĭ» n'aŭ fost scoşĭ la instrucţie, în adevăr, dar aŭ cărat toată ziua cu roaba molosul din curtea căpitanuluĭ.

Altă dată, venind la Infirmerie, s'a dus la patul unuĭ bolnav de «anemie profundă». Patul erà gol, iar sergentul infirmier ĭ-a spus:

— A venit don maior în inspecţie şi ĭ-a dat ordin bolnavuluĭ să ĭasă la instrucţie, că n'are nimic.

Intr'altă zi a aflat că toţĭ bolnaviĭ de epilepsie sînt bătuţĭ, arşĭ cu hîrtiĭ unse 'n untdelemn şi băgaţĭ la închisoare, pe motiv că «simulează». Aşà susţinea colonelul.

A maĭ auzit că bolnavilor de ochĭ li se face dimineaţa pensulaţie cu acid boric, ĭar la amiază, dacă aŭ greşit cevà la instrucţie, căpitanul îĭ pune să stea cu ochiĭ în soare «pîn'o vedea pă dracu».

Intr'o lună de zile, ştià tot. Toate iluziile luĭ dispăreaŭ, ĭar «vizita» pe care o făcea dimineaţa ajunsese pentru el o pedeapsă. La ce bun să prescriĭ orĭ-ce, din momentul ce se găsesc alţiĭ carĭ să 'mpĭedice executarea ordonanţelor? Fatal trebuià să facă şi el cum făceaŭ ceĭalţĭ doctorĭ:

— «Ce aĭ băĭete?

— «Mă doare capu!

— «Moft! Dă'ĭ o chinină! Dar tu ce aĭ?

— «Mă dor picĭoarele...

— «Moft! Dă'ĭ o chinină! Şi tu?

— «Un junghĭŭ...

— «Moft! Simulat! Două zile 'nchisoare!

* *

Aniĭ de entuziasm sincer nu maĭ trăiaŭ. In locul lor rămăsese doar o adîncă părere de răŭ, o melancolie ca'n faţa unor ruine care le-aĭ cunoscut odată alt-fel, pline de strălucire şi de vĭaţă.

Ajunsese el oare ca toţĭ ceĭalţĭ? Socotea oare şi el Medicina ca un meşteşug bun numaĭ de cîştigat banĭ? Nu. Dar de ce se afundà maĭ adînc în studiarea împrejurărilor, de ce descoperea că umanitarismul luĭ e neputincĭos. Intre ştiinţă şi conştiinţă el vedea o legătură puternică, i se părea încă şi acum că nu poate trăi cea d'întîĭŭ fără cea de a doua; observà lămurit că tot ce învăţase şi tot ce ştià nu trebuĭe să aĭbă de scop numaĭ să se achite în chip banal de o datorie *impusă*; — însă în faţa vĭeţeĭ escepţionale, în faţa situaţieĭ luĭ de medic supus sabieĭ, se resemnà.

Vizita? O formă maĭ mult! Un moment în care bolnavul îţĭ apare *după ce* a expus căpraruluĭ boala de care sufere, un moment în care bolnavul *n'are voĭe* să spuĭe ce'l doare, un moment fără nicĭ un interes pentru practician, nicĭ pentru omul de inimă.

O aşteptà, pentru că trebuià s'o aştepte. Dar se gîndea departe, la o lume pe care o visase'n tinereţe, o lume 'n care ştiinţa, dezrobită din lanţurile în care zace acum, va fi pentru toţĭ un mijloc de fericire.

... Auzì paşiĭ soldaţilor bolnavĭ carĭ soseaŭ. Işĭ încheià haina şi aşteptà.

Alăturĭ de ĭel, infirmierul pregătea păhăruţe cu soluţiĭ de chinină, medicamentul universal al cazărmilor.

— Dă'mĭ şi mie un pahar, zise medicul.

— Aveţĭ frigurĭ?...

— Da, da; febra vizitœ...

A. B.

ŞTIRĬ LITERARE

Cunoscutul poet Gheorghe din Moldova s'a retras de la *Revista Nouă*.

* *

D-nul Gheorghe Murnu a pus sub presă un volum de *Poezii*.

* *

D-nul Dr. C. Istrati, inspector general al învăţămîntuluĭ superior a terminat raportul săŭ general anual pe care'l va prezinta ministeruluĭ şcoalelor şi'l va tipări apoĭ în o broşură.

* *

Librăria Sfetea a pus sub tipar *Poeziile* tînăruluĭ Haralamb D. Leca, publicate prin *Vatra* şi alte reviste.

* *

Un tînăr scriitor a tradus din limba germană vr'o sută de poeziĭ de Carmen Sylva, pe care le va tipări într'o broşură.

* *

D-nul Dr. Pop, de la Institutul de bacteriologie din Bucureştĭ, va publica observaţiunile ce a făcut asupra maĭ multor bolnavĭ de Neurasthemie, carĭ s'aŭ tratat cu injecţiĭ de forţă nervoasă în zisul institut.

* *

D. L. Cazzavillan va scoate o mare revistă ilustrată lunară în felul luĭ *The Grafic* din Londra.

* * *

Revista Literară a D-luĭ Th. M. Stoenescu va apare de acĭ 'nainte sub conducerea unuĭ comitet.

SFÎNTUL NICOLAE

I

Cine n'a cunoscut în copilăria luĭ pe Nicolae? E un sfînt mult maĭ puternic de cît cel din calendarul creștin; ba dacă'ĭ vorba nu 'i eteric de loc.

Pe sfîntul Nicolae adevăratul, mi'l închipuiam așa cum îl văzusem zugrăvit prin bisericĭ. Un moșneag cu barba pînă la brîŭ, îmbrăcat popește, cu o potcoavă galbenă în jurul capuluĭ în loc de potcap. Iată însă cum era ăstălalt:

O coadă scurtă și groasă, vopsită galben; ăsta îĭ era trupul. Cît despre barbă, care era neagră și împletită din pĭele, apoĭ îĭ trecea cu mult de călcîĭe.

Acest sfînt Nicolae era agățat în cuĭ, cu barba atîrnînd în jos, de-asupra patuluĭ tateĭ. El slujea ca ajutător la instrucția și educația noastră.

Că noĭ copiiĭ nu'l iubeam de loc pe sfîntul ăsta, era lucru firesc. Eŭ auzisem că sfîntul Nicolae se pogora une-orĭ din cer, și aducea fel de lucrurĭ băeților cu minte. Și doar eram și eŭ cîte odată cu minte. Așĭ, de unde!

Al nostru nu se coborîse nicĭ odată din cuĭ, de cît pentru bătae.

Ce'ĭ drept, eŭ personal n'avusesem încă de a face cu sfîntul, care era adus de curînd în casă. Și speram să n'am nicĭ în clin nicĭ în mînecă cu el, dacă providența n'ar fi hotărît alt-fel.

* * *

Era în primăvară.

Sus, sub cerul plin de soare, zmeurile se legănaŭ clătinate de un vînt ușor. Și în tăcerea zileĭ calde se auzea zbîrnîitul puternic al vijiitorilor. Natura întreagă era veselă, numaĭ eŭ stam trist. Imĭ lipsea zmeul. Și ce n'aș fi dat să „mă încurc" cu zmeurile băeților! Simțeam o plăcere nespusă să staŭ cu zmeul în mînă, sus pe șopronul din funduĭ curțeĭ.

Pînă la un timp am răbdat. Urcat pe scară în fund lîngă gard, urmărisem jocul celorlalțĭ. In sfîrșit m'am hotărît să fac și eŭ un zmeŭ. Hîrtie era în biuroul tateĭ. Sfoară cumpărase mama un ghĭem. Cît despre speteze, eraŭ scîndurĭ destule în gard. Zis și făcut.

In cîte-va minute zmeul fu gata, lipit și pus la soare.

Pînă să se usuce, mă duc să fac rost de sfoară. Știam că era pe dulapul din sală. Intru în galerie și mă uĭt în toate părțile. Nicĭ un ochiŭ indiscret; o liniște mormîntală domnea pretutindenĭ. Numaĭ de afară se auzea tot maĭ ispititor vijiitul zmeurilor.

Mă uit spre dulap: un capăt de sfoară se ivea dintre borcane și cutiile cu pălăriĭ. Il apuc și trag repede așteptînd să vie și ghemul... O uruitură, pe urmă o trosnitură grozavă, și borcanul cu dulceața mameĭ, de portocale, zăcea sfărîmat în bucățĭ pe scîndurĭ.

Mă făcuĭ nevăzut.

In seara aceea am făcut și eŭ cunoștință maĭ de aproape — prea de aproape chiar — cu sfîntul Nicolae, pe care pînă atuncĭ îl cunoșteam numaĭ din vedere.

II

Făcusem eŭ cunoștință cu sfîntul Nicolae, dar nu'l aveam de loc la inimă. Spatele meŭ maltratat, striga răzbunare la cer.

Eŭ o coceam maĭ de mult sfîntuluĭ, pînă ce într'o zi găsiĭ prilegiul să i-o fac bună de tot. Moș Ioniță, sacagiul nostru, își pĭerduse biciul, «bunătate de biciŭ nu ca ăsta», zicea el, arătînd spre sfînt. Asta ca să mă facă să i'l las maĭ eftin. După maĭ multe tocmelĭ ne învoirăm; 20 de banĭ și un pumn de semințe de bostan, prăjite.

Eŭ, care făceam o mulțime de vitejiĭ și năsdrăvăniĭ cînd nu era tata acasă, o făcuĭ și p'asta. Sfîntul Nicolae plecă din casa noastră. Răsuflam în sfîrșit.

— Vaĭ de băețiĭ luĭ moș Ioniță, mă gîndeam eŭ, o să vadă eĭ cine e sfîntul.

Cu cît se apropĭa însă seara, cu atît inimioara mea se întrista maĭ mult, de'mĭ venea să tot cînt: «Dragă inimioară, ce te-aĭ întristat?» Și răspunsul: «Ora venireĭ tateĭ s'a apropiat» îmĭ venea pe buze.

Cînd l'am zărit pe tata intrînd pe poartă, mi-a venit amețeală. Ne am pus la masă. Ce încet trecea timpul!

De o dată am înlemnit.

Tata, vrînd să amenințe un copil, arată spre locul unde fusese sfîntul, dar sfîntul nu'ĭ!

Momentele eraŭ grozave. Răsuflam greŭ, aproape să isbucnesc în plîns.

Tata s'a uĭtat lung la cuĭul gol, pe urmă mirat:

Unde'ĭ bicĭul?

— Intreabă pe domnul, a răspuns mama.

Domnul! cît n'aș fi dat să fiŭ în locul luĭ Vasile, servitorul nostru pe care îl vedeam venind liniștit cu farfuriile.

Imediat m'am simțit apucat de ceafă, ridicat pe sus și dus afară. Și ca în vremea de tristă amintire a sfîntuluĭ Nicolae, am simțit usturimĭ nespuse de a lungul trupuluĭ. Cine a maĭ inventat și bastoanele subțirĭ! Nicĭ vorbă n'a maĭ fost de masă; mîncasem eŭ destul.

A doua zi am întrebat pe mama:

— Ce sfînt avea tata în mînă aseară, mamă?

— Sfîntul Spiridon, făcătorul de minunĭ.

Așa!

Nu știŭ de o fi făcut minunĭ, dar știŭ că mie îmĭ făcuse o mulțime de vînătăĭ.

Spre seară, sfîntul Nicolae s'a întors ĭar în casa noastră.

M. LIVIU.

LA PĂRIŬ

TELEGRAME

Budapesta, 20 Noembre. — Monseniorul Mihali, episcop greco-catolic al Lugoșuluĭ, este numit archiepiscop și mitropolit al românilor-uniți din Transilvania și Ungaria, cu reședința în Blaj.

Londra, 20 Noembre. — *Times* află din Kobe, cu data de 18 Noembre, că Japonia pare hotărîtă să continue războiul. Ea prepară o expediție de iarnă.

Atena, 20 Noembre. — Camera. — Discuția asupra negocierilor financiare a fost foarte agitată. Moțiunea de încredere în politica financiară a cabinetuluĭ a fost votată cu 99 voturĭ contra 76. Miniștriĭ aŭ luat parte la vot.

Viena, 20 Noembre. — Ziarele anunță că între ministrul de finanțe al Serbieĭ, D-l Petrovicĭ și un grup de bancherĭ s'a ajuns la o înțelegere asupra emisiuneĭ unuĭ împrumut unificat de 80,000,000 de francĭ de amortisat în 70 de anĭ. Negocierĭ asupra amănuntelor se vor face la Paris, unde interesațiĭ vor pleca în curînd.

FRĂMÎNTĂRILE LIBERALILOR

Proiect de opoziție-unită. — Intrunirile liberale și disidente. — Gazeta à 5 parale. — Reorganizarea partiduluĭ liberal. — Apostolul Stolojan. — Fracțiunea înaintată.

Proiect de opoziție unită

In sînul partiduluĭ liberal a început a se agita, de cît-va timp, ĭar ideia uneĭ *opozițiunĭ unite* în potriva guvernuluĭ conservatoro-junimist.

E curios însă, și caracteristic în acelaș timp, că or de cîte orĭ se aduce în discuție chestia aceasta ceĭ maĭ mulțĭ dintre liberalĭ par a uita cu desăvîrșire că există în țară și grupărĭ democratice și nu se gîndesc de cît la disidențiĭ și nemulțămițiĭ conservatorĭ.

Liberaliĭ bătrînĭ maĭ ales, nicĭ nu vor să audă de existența uneĭ democrațiĭ înaintate și'șĭ închipuĭesc toată această *opoziție unită* redusă la o alianță cu grupul Păucescu; de alte partide, de alte grupărĭ—nu știŭ, n'aŭ văzut.

Intrunirile liberale și disidente

Și dacă'ĭ numaĭ pe atît, atuncĭ «opoziția-unită» este ca și înființată, căcĭ în întrunirea lor de Mĭercurĭ seara liberaliĭ aŭ hotărît să admită și pe conservatoriĭ disidențĭ la conferințele lor săptămînale și vice-versa, conservatoriĭ disidențĭ pe liberalĭ la conferințele lor săptămînale, care se țin în fie-care Vinerĭ în localul lor din strada Brezoianu, N-rul 1.

Prima apropiere s'a și făcut. Toțĭ deputațiĭ și senatoriĭ liberalĭ, afară de D-niĭ Sturdza, Aurelian și beizadea Mitică, aŭ fost Vinerĭ seara musafiriĭ disidenților în strada Brezoianu. S'a și încheĭat un fel de pact cu clausa ca liberaliĭ să nu refuze a da concursul lor material pentru *Naționalul*, organul oficial al disidenților.

Gazeta à cincĭ parale

In conferința lor de Mĭercurĭ, liberaliĭ aŭ maĭ hotărît apoĭ înființarea uneĭ gazete à cincĭ parale.

D. Dimitrie Sturdza a ținut un lung discurs demonstrînd necesitatea pentru partidul liberal de a înființa un ziar popular și ĭeftin.

— Acest ziar, —spunea D. Sturdza,— va trebui să ducă în fie-care dimineață în toate unghiurile țăriĭ ideile și aspirațiunile partiduluĭ liberal.

Propunerea D-luĭ Sturdza a fost primită în aplauze; dar cînd s'a făcut apelul la subscrierea fonduluĭ acestuĭ ziar, majoritatea liberalilor a decis ca cestiunea să fie întîiŭ bine studiată și să se schițeze întregul plan financiar al întemeĭeriĭ gazeteĭ și să se desemneze chiar și directorul eĭ. Șĭ-apoĭ se vor deschide și pungile.

Ast-fel a rămas ca gazeta à cincĭ parale să apară «cît maĭ curînd». Acest «cît maĭ curînd» poate fi și la 1 Ianuarie, poate fi și maĭ tîrziŭ, și poate și nicĭodată.

Reorganizarea partiduluĭ liberal

D. Dim. Sturdza ține, însă, la o acțiune întinsă și energică, ceea ce în cadrul actualeĭ organizațiunĭ a partiduluĭ se face cam anevoĭe. Dar a făcut decĭ, în aceĭașĭ întrunire, apel la tineriĭ liberalĭ să reînceapă și eĭ lupta în contra conservatorilor.

— Această luptă, — a zis D-sa cu pathos — va fi lupta dintre lumină și întunerec, lupta oamenilor cinstițĭ în contra escrocilor.

D. Sturdza a declarat apoĭ că este gata să facă concesiunĭ tinerilor și anume să le rezerve rolurĭ importante în luptele care se vor maĭ întreprinde în contra conservatorilor. D-sa n'a amintit, însă, de loc concesiunile pe care ar fi dispus să le acorde tinerimeĭ pe tărîmul ideilor.

Pe cît de însuflețit și optimist s'a arătat D. Sturdza, pe atît de pesimist părea a fi D. Palladi. Căcĭ D-sa, drept răspuns la discursul de încuragĭare al D-luĭ Dim. Sturdza, a constatat că partidul liberal suferă de anemie.

— Nicĭ o mișcare serioasă, nicĭ un devotament, nicĭ un entuziasm, — a declarat D. Palladi. O mare parte a liberalilor nu se ocupă decît numaĭ de treburile lor și sînt incapabilĭ de a face un sacrificiŭ pentru partid și pentru țară.

Iar D. Basil Iepurescu, — apostrofă, teribilul giurgiuvean,—a relevat energia din trecut și moliciunea de azĭ a partiduluĭ.

— Pe cîtă vreme în provincie partidul liberal este bine închegat, tare și gata de luptă,—a spus D. Iepurescu,— liberaliĭ din Capitală s'aŭ pĭerdut și sînt pe cale de a pĭerde moștenirea ce cu mare luptă și cu marĭ jertfe ne-aŭ lăsat bătrîniĭ.

Drept răspuns la aceste constatărĭ dureroase, D. Dim. Sturdza a accentuat, că desbinarea liberalilor este cauza situațieĭ actuale a partiduluĭ.

— Ațĭ văzut,—adaogă D. Sturdza,— cum oameniĭ din popor, al căror trecut și fire trebuia să'ĭ facă a rămînea cu *partidul poporuluĭ (?)*, aŭ trecut la guvern. Așa Luca Ionescu și farmacistul Roșu. Maĭ ales acest din urmă, un romîn din Transilvania, s'a unit cu ciocoiĭ pentru asuprirea neamuluĭ romînesc.

Apostolul Stolojan

La sfîrșitul conferințeĭ,—înainte de a pleca întreaga azistență la clubul conservatorilor disidențĭ,—D. Stolojan, cuprins de un entusiazm juvenil, a spus următoarele:

— Să ne facem toțĭ apostolĭ aĭ liberalismuluĭ și să avem în vedere listele electorale și să ne organizăm pentru a le controla și curăți. Am zis!

— Trăiască apostolul! — aŭ răspuns azistențiĭ în cor.

Fracțiunea înaintată

Și pe cîtă vreme vechiĭ liberalĭ se zvîrcolesc să ĭasă din toropeala în care aŭ căzut, fracțiunea înaintată, în cap cu D. Em. Costinescu, caută să se afirme din ce în ce maĭ mult și să cîștige teren în sînul partiduluĭ pentru a'ĭ da o nouă organizație.

Deocamdată această fracțiune a hotărît să înființeze un ziar zilnic al eĭ, despre care am vorbit odată, șĭ-apoĭ va începe propaganda de ideĭ atît prin acest ziar, cît și în conferințele săptămînale ale partiduluĭ.

Inf.

MERSUL TRENURILOR

PLEACĂ DIN BUCUREȘTI SPRE:

LA ORA		
5.00	dim	Giurgiŭ, Smărda.
5.35**	»	Smîrda, Rusciuk, Varna, Constantinopol.
6.45	»	Călărașĭ, Slobozia, Ciulnița, Feteștĭ, Făureĭ, Cernavoda, Constanța.
7.00	»	Ploeștĭ, Slănic, Buzĕŭ, R.-Sărat, Focșanĭ, Odobeștĭ, Mărășeștĭ, Tecucĭ Bêrlad, Vasluĭ, Hușĭ, Iașĭ, Adjud, T.-Ocna, Bacăŭ, Piatra-N., Roman, Pașcanĭ, Fălticenĭ Botoșanĭ, Suceava.
7.10	»	Titu, Piteștĭ, Slatina, Craiova, T.-Severin, Vĕrciorova, Temișoara Budapesta, Viena, Paris, Londra.
7.[illegible]0	»	Titu, Piteștĭ, T.-Măgurele, Slatina, Drăgășanĭ, Ocnele-Marĭ, R.-Vâlcea Caracal, Corabia, Craiova, Filiașĭ, T.-Jiŭ, T.-Severin, Vêrciorova.
7.45*	»	Ploeștĭ, Câmpina, Sinaia Predeal, Brașov, Cluj, Budapesta, Viena.
8.01	»	Filaret, Comana, Giurgiŭ, Smărda
8.10	»	Titu, Tărgoviște, Lăculețe, Goleștĭ, C.-Lung.
8.50	»	Ploeștĭ, Câmpina, Doftana, Sinaia, Predeal, Brașov.
11.45	»	Ploeștĭ, Buzĕŭ, R.-Sărat, Focșanĭ, Mărășeștĭ, Tecuciŭ, Brăila, Galațĭ.
2.50	p. m.	Titu, C.-Lung, Piteștĭ, Slatina, Craiova.
4.10	»	Ciulnița, Călărașĭ, Slobozia.
4.40*	»	Ploeștĭ, Câmpina, Sinaia, Predeal, Brașov, Arad, Budapesta, Viena
5.25*	»	Filaret, Comana, Giurgiu Smărda.
5.50*	»	Titu, Piteștĭ, Slatina, Craiova, T.-Severin, Viena, Paris.
6.10	seara	Ploeștĭ, Buzĕŭ, R.-Sărat, Focșanĭ, Brăila, Galațĭ.
7.00	»	Titu, Têrgoviște, Lăculețe, Pucioasa.
9.00	»	Ploeștĭ, Buzĕŭ, R.-Sărat, Focșanĭ, Mărășeștĭ, Tecuciŭ, Bârlad, Hușĭ, Vasluiŭ, Iașĭ, Unghenĭ Odessa
10.05*	»	Ploeștĭ, Buzĕŭ, R.-Sărat, Focșanĭ, Mărășeștĭ, Adjud, T.-Ocna, Bacăŭ, Piatra-N., Roman, Pașcanĭ, Iașĭ, Dorohoĭ, Botoșanĭ, Suceava, Cernăuțĭ, Lemberg, Cracovia.
11.05*	»	Ploeștĭ, Buzĕŭ, Brăila, Galațĭ.
11.25	»	Titu, Piteștĭ, T.-Măgurele, Slatina, Drăgășanĭ R.-Vâlcea, Caracal, Corabia, Craiova, Filiașĭ, T.-Jiŭ, T.-Severin, Vĕrciorova, Mehadia, Temișoara, Budapesta.

* O steluță indică trenurile accelerate.
** Două steluțe indică trenurile fulger.
Trenurile fulger pleacă spre Giurgiŭ, Rusciuc și Constantinopole, Dumineca la 5.35 dim.; la Pesta, Viena, Paris și Londra, Lunĭ la 7.10 dim.

SOSEȘTE LA BUCUREȘTI DE LA:

LA ORA		
5.30*	dim.	Galațĭ, Brăila, Buzĕŭ, Ploeștĭ.
6.25	»	Buda-Pesta, Temișora, Mehadia, Vĕrciorova, Turnu-Severin, Târgu-Jiu, Filiașĭ, Craiova, Corabia, Caracal, R.-Vâlcea, Drăgășanĭ, Slatina, T.-Măgurele, Piteștĭ, Titu.
7.15	»	Cracovia, Lemberg, Cernăuțĭ, Suceava, Botoșanĭ, Dorohoĭ, Fălticenĭ Iașĭ, Pașcanĭ, Roman Piatra-N, Bacăŭ, T.-Ocna, Adjud, Mărășeștĭ Focșanĭ, R.-Sărat, Buzĕŭ, Ploeștĭ.
[illegible]	»	Odesa, Unghenĭ, Iașĭ, Vasluiŭ, Hușĭ, Bêrlad, Tecuciŭ, Mărășeștĭ, Focșanĭ, R.-Sărat, Buzĕŭ Ploeștĭ.
10.20	»	Lăculețe, Têrgoviște, Titu, Pucioasa.
10.45	»	Smărda, Giurgiŭ, Comana, Filaret.
11.00	»	Galațĭ, Brăila, Focșanĭ, R.-Sărat, Buzĕŭ, Ploeștĭ.
[illegible]	»	Slobozia, Călărașĭ, Ciulnița.
11.40*	»	Paris, Viena, Budapesta, Vêrciorova, T.-Severin Craiova, Slatina, Piteștĭ Titu.
12.20*	p. m.	Viena, Budapesta, Arad, Brașov, Predeal, Sinaia Câmpina, Ploeștĭ.
12.55	»	Craiova, Slatina, Piteștĭ, Câmpu-Lung, Titu.
3.56**	p. m.	Constantinopole, Varna. Rusciuk, Smărda.
4.55	»	Constantinopol, Smărda. Giurgiŭ.
5.10	»	Galațĭ, Brăila, Focșanĭ R.-Sărat, Buzĕŭ, Ploeștĭ
7.20	seara	Smârda, Giurgiŭ, Comana, Filaret.
7.3[illegible]	»	Vĕrciorova, T.-Severin. T.-Jiu, Filiașĭ, Craiova Corabia, Caracal, R. Vâlcea, Ocnele-Marĭ Drăgășanĭ, Slatina, T. Măgurele, Piteștĭ, Titu
8.1[illegible]		Câmpulung, Goleștĭ, Lăculețe, Têrgoviște, Titu Pucioasa.
8.30		Constanța, Cernavoda Făureĭ, Feteștĭ, Ciulnița, Slobozia, Călărașĭ.
8.45	»	Brașov, Predeal, Sinaia Doftana, Câmpina, Ploeștĭ.
9.15*	»	Viena, Budapesta, Cluj Brașov, Predeal, Sinaia Câmpina, Ploeștĭ.
9.55	»	Suceava, Botoșanĭ, Fălticenĭ, Iașĭ, Pașcanĭ, Roman, Piatra-N., Bacăŭ, T.-Ocna, Adjud. Hușĭ, Vasluiŭ, Bêrlad, Tecucĭ, Mărășeștĭ, Odobeștĭ, Focșanĭ, R.-Sărat Buzĕŭ, Slănic, Ploeștĭ
10.55**	»	Londra, Paris, Viena, Budapesta, Temișoara, Vĕrciorova, T.-Severin, Craiova, Slatina, Piteștĭ, Titu.

* O steluță indică trenurile accelerate.
** Două steluțe trenurile fulger.
Trenurile fulger sosesc de la Londra, Paris, Viena și Vĕrciorova, Sâmbătă la 10,55 seara; de la Constantinopol, Rusciuc și Smârda, Duminică la 3.56 s.